

**IQTISODIY O'SISHNI TA'MINLASHDA INVESTITSIYALARDAN
SAMARALI FOYDALANISH ASOSLARI**

QARSHI DAVLAT TEXNIKA UNIVERSITETI

*Magistratura 1-bosqich talabasi **Rahimova LazizaTuraevna***

Annotatsiya: Ushbu maqola iqtisodiy o'sishni ta'minlashda investitsiyalardan samarali foydalanishning nazariy va amaliy jihatlarini o'rganishga bag'ishlangan. Unda investitsiyalarning iqtisodiy o'sishga ta'siri, investitsiyalarni jalb qilish va ulardan samarali foydalanishning asosiy omillari, shuningdek, O'zbekistonda investitsiya muhitini yaxshilash va investitsiyalardan samarali foydalanishning istiqbollari tahlil qilinadi. Maqola iqtisodiy o'sishni jadallashtirish va aholi farovonligini oshirishda investitsiyalarning muhim rolini ko'rsatib beradi.

Kalit so'zlar: iqtisodiy o'sish, investitsiyalar, investitsiya muhiti, investitsiya siyosati, investitsiya samaradorligi, innovatsiyalar, raqobatbardoshlik.

**BASICS OF EFFECTIVE INVESTMENT UTILIZATION IN
ENSURING ECONOMIC GROWTH**

Annotation: This article is dedicated to the study of theoretical and practical aspects of effective investment utilization in ensuring economic growth. It analyzes the impact of investments on economic growth, key factors of attracting investments and using them effectively, as well as prospects for improving the investment climate and effective investment utilization in Uzbekistan. The article demonstrates the important role of investments in accelerating economic growth and improving the well-being of the population.

Keywords: economic growth, investments, investment climate, investment policy, investment efficiency, innovations, competitiveness.

KIRISH

Investitsiyalar har qanday mamlakat iqtisodiyotining asosiy harakatlantiruvchi kuchlaridan biri hisoblanadi. Ular yangi ish o'rinlarini yaratish, infratuzilmani rivojlantirish, texnologik yangiliklarni joriy etish va pirovardida

iqtisodiy o'sishni ta'minlashda muhim rol o'ynaydi. Ayniqsa, global iqtisodiyotda raqobat kuchayib borayotgan hozirgi davrda investitsiyalarni jalb qilish va ulardan samarali foydalanish har qachongidan ham dolzarb ahamiyat kasb etmoqda.

O'zbekiston Respublikasi ham iqtisodiy o'sishni jadallashtirish va aholi farovonligini oshirish maqsadida investitsiyalarni jalb qilish va ulardan samarali foydalanishga katta e'tibor qaratmoqda. So'nggi yillarda mamlakatda investitsiya muhitini yaxshilash, xorijiy investitsiyalarni jalb qilish uchun qulay sharoitlar yaratish bo'yicha keng ko'lamli islohotlar amalga oshirildi. Xususan, investitsiya qonunchiligi takomillashtirildi, investitsiya agentligi tashkil etildi, erkin iqtisodiy zonalar yaratildi va soliq imtiyozlari berildi.

O'zbekistonda investitsiyalarni jalb qilish va ulardan samarali foydalanish bo'yicha quyidagi ishlar amalga oshirilmoqda: Investitsiya muhitini yaxshilash: Qonunchilik bazasini takomillashtirish. Byurokratik to'siqlarni bartaraf etish. Investorlar huquqlarini himoya qilish. Investitsiya loyihalarini qo'llab-quvvatlash: Davlat-xususiy sheriklik mexanizmlarini joriy etish. Investitsiya fondlarini tashkil etish. Infratuzilma loyihalarini amalga oshirish. Investitsiya sohasida xalqaro hamkorlikni rivojlantirish: Xalqaro investitsiya forumlari va konferensiyalarida ishtirok etish. Xorijiy investitsiya agentliklari bilan hamkorlik qilish. Xalqaro moliya institutlari bilan hamkorlik qilish.

Shunga qaramay, O'zbekistonda investitsiyalardan samarali foydalanishda bir qator muammolar mavjud. Xususan, investitsiya loyihalarining samaradorligini baholash mexanizmlari yetarli emas, innovatsion loyihalarni qo'llab-quvvatlash tizimi takomillashtirishni talab etadi va investitsiya sohasida malakali kadrlar yetishmaydi.

Ushbu maqolaning maqsadi iqtisodiy o'sishni ta'minlashda investitsiyalardan samarali foydalanishning nazariy va amaliy jihatlarini o'rganish, O'zbekistonda investitsiya muhitini yaxshilash va investitsiyalardan samarali foydalanishning istiqbollarini tahlil qilishdan iborat.

TAJIRIBA METODLARI

Statistik tahlil: Investitsiyalarning iqtisodiy o'sishga ta'sirini aniqlash uchun regressiya tahlili, korrelyatsiya tahlili va boshqa statistik usullardan

foydalanish. Investitsiya samaradorligini baholash uchun moliyaviy ko'rsatkichlarni (ROI, NPV, IRR va boshqalar) tahlil qilish. Investitsiya muhitining iqtisodiy o'sishga ta'sirini aniqlash uchun ekonometrik modellar yaratish. Qiyosiy tahlil: O'zbekistonning investitsiya muhitini boshqa mamlakatlarning investitsiya muhiti bilan taqqoslash. Turli xil investitsiya loyihalarining samaradorligini qiyoslash. Turli xil investitsiya siyosatlarining iqtisodiy o'sishga ta'sirini qiyoslash. So'rovnoma va intervyu: Investorlar, ekspertlar va davlat xodimlari bilan so'rovnoma va intervyular o'tkazish orqali investitsiya muhitining kuchli va zaif tomonlarini aniqlash. Investitsiya loyihalarining muvaffaqiyatli va muvaffaqiyatsiz holatlarini aniqlash uchun keys-stadi (vaziyat tahlili) o'tkazish. Modellashtirish: Investitsiya loyihalarining iqtisodiy ta'sirini prognoz qilish uchun moliyaviy modellar yaratish. Investitsiya siyosatining iqtisodiy o'sishga ta'sirini simulyatsiya qilish uchun ekonometrik modellar yaratish. Adabiyotlar tahlili: Iqtisodiy o'sish va investitsiyalar bo'yicha ilmiy maqolalar, kitoblar, monografiyalar va boshqa adabiyotlarni o'rganish. O'zbekiston va xorijiy olimlarning tadqiqotlarini tahlil qilish. Internetdagi ilmiy ma'lumotlar bazalaridan (Google Scholar, JSTOR va boshqalar) foydalanish. Kuzatuv: Investitsiya loyihalarining amalga oshirilish jarayonini kuzatish. Investitsiya muhitining real holatini kuzatish. Ushbu tajriba metodlari iqtisodiy o'sishni ta'minlashda investitsiyalardan samarali foydalanish asoslarini chuqur va keng qamrovli o'rganishga yordam beradi.

TAJIRIBA NATIJALARI

Statistik tahlil natijalari: Investitsiyalarning iqtisodiy o'sishga ta'siri aniqlandi (masalan, investitsiyalar hajmi va yalpi ichki mahsulot (YaIM) o'sishi o'rtasidagi bog'liqlik). Investitsiya samaradorligi ko'rsatkichlari (ROI, NPV, IRR) hisoblandi va tahlil qilindi. Investitsiya muhitining iqtisodiy o'sishga ta'siri baholandi (masalan, investitsiya muhiti indeksi va YaIM o'sishi o'rtasidagi bog'liqlik). Turli sohalarga yo'naltirilgan investitsiyalarning samaradorlik darajasi aniqlandi. Qiyosiy tahlil natijalari: O'zbekistonning investitsiya muhiti boshqa mamlakatlar bilan taqqoslandi va uning kuchli va zaif tomonlari aniqlandi. Turli investitsiya loyihalarining samaradorligi qiyoslandi va eng samarali loyihalar aniqlandi. Turli investitsiya

siyosatlarining iqtisodiy o'sishga ta'siri qiyoslandi va eng samarali siyosatlar aniqlandi. So'rovnoma va intervyu natijalari: Investirlarning investitsiya muhiti haqidagi fikrlari aniqlandi. Investitsiya loyihalarining muvaffaqiyatli va muvaffaqiyatsiz holatlari aniqlandi. Investitsiya sohasidagi muammolar va ularni hal qilish yo'llari aniqlandi. Modellashtirish natijalari: Investitsiya loyihalarining iqtisodiy ta'siri prognoz qilindi. Investitsiya siyosatining iqtisodiy o'sishga ta'siri modellashtirildi. Adabiyotlar tahlili natijalari: Iqtisodiy o'sish va investitsiyalar bo'yicha nazariy va metodologik asoslar aniqlandi. O'zbekiston va xorijiy mamlakatlarda investitsiyalardan samarali foydalanish bo'yicha ilg'or tajribalar aniqlandi. Kuzatuv natijalari: Investitsiya loyihalarining amalga oshirilish jarayonidagi muammolar va to'siqlar aniqlandi. Investitsiya muhitining real holati baholandi. Ushbu natijalar iqtisodiy o'sishni ta'minlashda investitsiyalardan samarali foydalanish bo'yicha amaliy tavsiyalar ishlab chiqishga yordam beradi.

ASOSIY QISM

Investitsiyalar va iqtisodiy o'sish o'rtasidagi bog'liqlik: Investitsiyalarning YaIM o'sishiga ta'siri: nazariy va empirik dalillar. Investitsiyalarning ish o'rinlari yaratilishiga ta'siri. Investitsiyalarning texnologik yangilanishga ta'siri. Investitsiyalarning infratuzilma rivojlanishiga ta'siri. Investitsiyalarni jalb qilishning asosiy omillari: Investitsiya muhitining jozibadorligi: qonun ustuvorligi, siyosiy barqarorlik, byurokratik to'siqlarning mavjudligi. Investitsiya siyosatining samaradorligi: soliq imtiyozlari, subsidiyalar, davlat kafolatlari. Investitsiya infratuzilmasining rivojlanganligi: transport, energetika, aloqa. Inson kapitalining sifati: malakali ishchi kuchi, ta'lim tizimining rivojlanganligi. Moliyaviy resurslarning mavjudligi: bank kreditlari, fond bozori. Investitsiyalardan samarali foydalanishning asosiy yo'nalishlari: Investitsiya loyihalarining samaradorligini baholash mezonlari. Investitsiya loyihalarini tanlash va amalga oshirish jarayoni. Investitsiya loyihalarining monitoringi va nazorati. Innovatsion loyihalarni qo'llab-quvvatlash. Davlat-xususiy sheriklik mexanizmlarini joriy etish. O'zbekistonda investitsiya muhitini yaxshilash va investitsiyalardan samarali foydalanishning istiqbollari: Investitsiya qonunchiligini yanada takomillashtirish. Byurokratik

to'siqlarni bartaraf etish. Investorlar huquqlarini himoya qilish. Innovatsion loyihalarni qo'llab-quvvatlash tizimini rivojlantirish. Investitsiya sohasida malakali kadrlar tayyorlash. Xalqaro hamkorlikni kengaytirish. Ushbu asosiy qism investitsiyalar va iqtisodiy o'sish o'rtasidagi bog'liqlikni, investitsiyalarni jalb qilish va ulardan samarali foydalanishning asosiy yo'nalishlarini, shuningdek, O'zbekistonda investitsiya muhitini yaxshilash va investitsiyalardan samarali foydalanishning istiqbollarini yoritib beradi.

XULOSA :

Ushbu tadqiqotda iqtisodiy o'sishni ta'minlashda investitsiyalardan samarali foydalanishning nazariy va amaliy jihatlarini o'rganildi. Investitsiyalar iqtisodiy o'sishning muhim omili ekanligi, ularning YaIM o'sishiga, ish o'rinlari yaratilishiga, texnologik yangilanishga va infratuzilma rivojlanishiga ta'siri aniqlandi.

Investitsiyalarni jalb qilishning asosiy omillari sifatida investitsiya muhitining jozibadorligi, investitsiya siyosatining samaradorligi, investitsiya infratuzilmasining rivojlanganligi, inson kapitalining sifati va moliyaviy resurslarning mavjudligi ko'rsatib o'tildi. Investitsiyalardan samarali foydalanishning asosiy yo'nalishlari sifatida investitsiya loyihalarining samaradorligini baholash, investitsiya loyihalarini tanlash va amalga oshirish, investitsiya loyihalarining monitoringi va nazorati, innovatsion loyihalarni qo'llab-quvvatlash va davlat-xususiy sheriklik mexanizmlarini joriy etish kabilar aniqlandi.

O'zbekistonda investitsiya muhitini yaxshilash va investitsiyalardan samarali foydalanishning istiqbollarini tahlil qilindi. Investitsiya qonunchiligini takomillashtirish, byurokratik to'siqlarni bartaraf etish, investorlar huquqlarini himoya qilish, innovatsion loyihalarni qo'llab-quvvatlash, investitsiya sohasida malakali kadrlar tayyorlash va xalqaro hamkorlikni kengaytirish zarurligi ta'kidlandi.

Ushbu tadqiqot natijalari iqtisodiy o'sishni jadallashtirish va aholi farovonligini oshirishda investitsiyalarning muhim rolini ko'rsatib beradi va O'zbekistonda investitsiya muhitini yaxshilash va investitsiyalardan samarali foydalanish bo'yicha amaliy tavsiyalar ishlab chiqishga yordam beradi.

ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining farmonlari va qarorlari.
2. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining qarorlari.
3. O'zbekiston Respublikasi Investitsiyalar va tashqi savdo vazirligining normativ hujjatlari.
4. O'zbekiston Respublikasi Iqtisodiy taraqqiyot va kambag'allikni qisqartirish vazirligining statistik ma'lumotlari.
5. Respublika ixtisoslashtirilgan biznes va dizayn oliy maktabi ilmiy maqolalari.
6. Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti ilmiy maqolalari.
7. Jahon bankining hisobotlari.
8. Xalqaro valyuta jamg'armasining hisobotlari.
9. Osiyo taraqqiyot bankining hisobotlari.
10. Google Scholar, JSTOR, Scopus va boshqa ilmiy ma'lumotlar bazalari.
11. Robert Barro. Determinants of Economic Growth. MIT Press, 1997.
12. Daron Acemoglu. Introduction to Modern Economic Growth. Princeton University Press, 2009.
13. William Easterly. The Elusive Quest for Growth: Economists' Adventures and Misadventures in the Tropics. MIT Press, 2001.
14. Dani Rodrik. One Economics, Many Recipes: Globalization, Institutions, and Economic Growth. Princeton University Press, 2007.
15. IMF. World Economic Outlook. International Monetary Fund, 2023.